

Examensarbete inom Lantmästarprogrammet 2005:39

EU-STÖD INOM FÅRPRODUKTION PÅ ÖLAND JÄMFÖRT MED SMÅLAND/FASTLANDET

Carl-Johan Lande

Examinator: Jan Larsson

**Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi
(JBT)**

Alnarp 2005

FÖRORD

Lantmästarprogrammet är en tvåårig högskoleutbildning vilken omfattar minst 80 poäng. En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t ex ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska motsvara minst 5 veckors heltidsstudier (5 p).

Jag är själv intresserad av fårproduktion och vill därför undersöka de olika EU-stöd och miljöersättningar som finns att söka för att hålla får på bete på Öland och i Kalmartrakten.

Ett varmt tack riktas till Ann-Christine, Eriksson Kråksmåla Gård och Brita Fahlström Solberga.

Alnarp Maj 2005

Carl-Johan Lande

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
SAMMANFATTNING	3
SUMMARY	4
INLEDNING	5
SYFTE	5
FRÅGESTÄLLNING	5
AVGRÄNSNING	5
LITTERATURSTUDIE	6
BAKGRUND	6
FÅR SOM BETESDJUR	6
BETESTRYCK	6
STÄNGSLING AV BETE	7
ODLINGSLANDSKAPET	8
BETESHAGEN	9
EU-STÖD	9
GÅRDSSTÖD	9
MILJÖERSÄTTNINGAR	9
VALLODLING	10
BEVARANDE AV BETESMARKER OCH SLÅTTERÅNGAR	10
ÖPPET OCH VARIERAT ODLINGSLANDSKAP	11
EKOLOGISKA PRODUKTIONSFORMER	11
ERSÄTTNING FÖR EKOLOGISK DJURHÅLLNING	12
METOD	12
FALLFÖRETAGEN	13
GÅRD 1	13
GÅRD 2	14
GÅRD 3	15
RESULTAT	15
DISKUSSION/SLUTSATS	16
KÄLLFÖRTECKNING	17

SAMMANFATTNING

Fåret är det äldsta husdjuret och har funnits 4-5000 år i Sverige. Tack vare att man kunde få ut både skinn, ull och kött så var det ett viktigt husdjur. Fårproduktionen har ökat kraftigt på senare år på grund av betesstöden.

Syftet med mitt arbete är att reda ut och undersöka vilka olika EU-stöd man kan få, samt att jämföra stöden på Öland och fastlandet.

Får är mycket bra som naturvårdare, på grund av att de äter både gräs, buskar och olika andra växter.

Med tanke på att olika marker har olika tålighet och tillväxt, så gäller det att ha kontroll på betetrycket. Ett bra sätt att reglera detta är att ha flera olika betesfällor att skifta mellan.

Jag har tagit upp de olika EU-stöden. Det nya gårdsstödet infördes första januari 2005, och ersätter bland annat arealersättningen och de flesta djurbidragen. Stödet skall göra så att konsumenternas efterfrågan och inte bidragen styr produktionen. Stöden är oberoende av vad och hur mycket som produceras.

Jag har också tagit upp de olika miljöersättningarna, stödbeloppen och skötselvillkoren som finns. Syftet med de olika betesersättningarna är att bevara odlingslandskapet öppet.

Denna studie omfattar olika gårdsexempel där man har fårproduktion, jag har också räknat på gårdarna utan fåren.

I slutsatsen ser man att det är mer lönsamt, med tanke på betesstöden, att ha får på Öland där man kan utnyttja mycket större betesmarker, som alvaret, jämfört med fastlandet där betesmarker är mer begränsade.

SUMMARY

The Sheep is the oldest livestock, and has been in Sweden for 4-5000 years. Thanks to that you can obtain skin, as well wool and meat. Therefore it was an important animal. Sheep production has increased, strongly lately due to the pasture support.

The purpose of this paper is to find out what kind of different EU-subsidies you can get and to compare the subsidies in Öland and the main land.

Sheeps are very good conservationist with grass, bushes and herbs, because of different grazing lands hardness and growth is it important to control the pasturage strain. A good way to regulate this is to have different enclosed pasture to switch between.

I have been studying the different EU-subsidies. The new form of subsidies were introduced the first of January 2005 and replaced among other things area based income support and most of the head age support. A subsidy has changed in order to fulfil the demand of customers instead of grants the production. The subsidies don't depend on how much you produce. I have also been looking at the different aid schemes for the environment, amount and the care condition there is. The purpose with the different pasture compensation is to maintain the cultivation landscape.

This study contains different examples of farming with sheep production. I have also been calculating on the farms without sheeps.

In the result you can see that it is more profitable in spite of the fact that the subsidies to have sheep on Öland when you can make the most of much pastures as the "Alvaret" compared to the main land where the pastures are more limited.

INLEDNING

Detta är ett examensarbete inom lantmästarprogrammet och skall omfatta 5 poäng. Jag har valt att skriva om fårproduktion och vilka EU-stöd som finns att tillgå.

Syfte

Arbetets syfte är att ta reda på vilka olika EU-stöd som finns om man har fårproduktion, och att göra en översikt över de olika stöden. Den 1 januari 2005 infördes Gårdsstödet, som är ett nytt EU-stöd som ersätter arealbidrag och de flesta djurbidrag. Eftersom man kan tjäna relativt stora pengar på betesersättningar när det gäller fårbete, så är det viktigt att veta vilka olika stöd man kan söka och har rätt till. Jag har också tagit med hur våra beteshagar har uppkommit, och hur det skulle se ut i framtiden om de inte fortsatte att betas. För att man skall få en inblick i fårproduktion, fårets historia, för och nackdelar med får och varför får passar bra som betesdjur, så har jag även tagit med en del fakta, skötselhänvisning och historia om fåret som husdjur.

Frågeställning

Vilka EU-stöd finns att söka för fårproducenter?

Avgränsning

Undersökningen har jag begränsat till att ta reda på vilka olika EU stöd man kan tillgå inom fårproduktion.

LITTERATURSTUDIE

I litteraturstudien har jag gått igenom de material som finns tillgängligt hos Jordbruksverket.

Bakgrund

Fåret är troligen vårt äldsta husdjur. Man har hittat skelettresten i Irak som man tror är från 9000 före Kristus. I Sverige har får funnits i 4-5000 år och fåret har varit ett av våra viktigaste husdjur. Fåret var viktigt för att det kunde producera ull som man kunde använda till tillverkning av kläder. Ullen behövdes för att den kunde användas till stickning och vävning. Köttet och även pälsen var en viktig del i naturhushållningen. I den moderna fårskötseln är kraven på en riktig utfodring, välplanerad betesgång och tillsyn, särskilt vid lammningen mycket stora. En förutsättning för att produktionen ska ge lönsamhet är att man får ca två lamm från varje tacka och får en god tillväxt på lammen.

Får som betesdjur

Fåren är finsmakare och väljer noggrant vilka växer och växtdelar de äter. De väljer växtligheten nära marken och föredrar lågväxande arter, späda gräsplantor och örter. Fåren tycker inte om håriga och ludna växter men äter gärna växter med lätt bitter smak. Fåren betar gärna ris, buskar och träd och är utmärkta slybekämpare. Löven betas av så långt de når och högre sly kan en del får böja ner genom att de grenslar slyet. Får tycker om blad från taggiga och torniga buskar som hallon, slån, björnbär och nypon. Får är bra som betesdjur på torrängar och hagmarker, de tycker inte om våta och fuktiga marker och är därför sämre betesdjur på strandängar än nöt och hästar.

(Källa: Arbetsgruppen för skötsel av vårdbiotoper 2000.)

Betetryck

Med betetryck menar man ett visst antal djur per areal under betesperioden. Man kan med betetrycket påverka hur växtligheten blir uppäten. Med ett för lågt betetryck blir det ingen nytta vid återställande av vegetationen på ängen. Men om man hela tiden betar kraftigt och växtskotten betas av upprepade gånger hindras blomningen och fröbildningen och det är inte heller bra. Överbete minskar på antalet insekter som är beroende av ängsvegetationen, speciellt fjärilar, bin och humlor. Betetrycket bestäms enligt djurras eller djurart och enligt betesmarkens slittålighet och skötselsituation (se tabell 1).

Betrycket kan man reglera med hjälp av rotationsbete vilket betyder att man delar in ett område i olika betesfällor som djuren flyttas emellan.

Tabell 1:

En uppskattning över olika betestryck (djur/ha) på olika vårdbiotoper under hela betesperioden (ca 120 betesdagar).

Vårdbiotop	Kviga < 1 år	Kviga >1 år	Köttnöten < 1 år	Diko + kalv	Tacka + 2,5 lamm	Häst
Torräng	1,0 – 1,2	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6	0,2 – 0,4	1,5 – 2,0	0,4 – 0,8
Friskäng	2,0 – 2,5	1,0 – 1,8	0,9 – 1,2	0,5 – 0,8	2,0 – 2,5	1,0 – 1,4
Fuktäng / Strandäng	1,5 – 3,0	1,0 – 1,8	0,7 – 1,4	0,5 – 1,0	2,0 – 4,0	0,8 – 1,6
Hagmark	1,2 – 2,0	0,7 – 1,3	0,5 – 1,0	0,4 – 0,8	1,5 – 2,5	0,6 – 1,2
Skogsbete	0,2 – 0,8	0,05 – 0,5	0,05 – 0,4	0,04 – 0,3	0,2 – 1,0	0,05–0,4
Odlat bete	7,5	4,8	3,6	2,5	10	3,9

(Källa: Arbetsgruppen för skötsel av vårdbiotoper 2000.)

Stängsling av bete

Ett bra bete är bästa stängslet. Har man ett bra bete klarar man sig med ett enkelt stängsel men har man ont om bete hjälper inget stängsel av något slag. För får lämpar sig nätstängsel, som stolpar kan man ha störrar eller gran som barkats av. Kostnader för stängsel varierar med använd stängseltyp. Elstängsel är ett billigare alternativ än fårnät eller gårdsgård. I stängselkostnaderna ingår förutom stängselmaterialet, arbetskostnader med stängslingen. I beteskostnader räknas stängsling, årliga underhållskostnader av stängslen, övervakning av djuren, ordnande av dricksvatten, försäkringar och om behov finns byggandet av skyddsplats.

Tabell 2: Skötselkostnader

Åtgärd	Kostnad euro/enhet
Stängsling	
elstängsel	21,60 kronor/löpmeter
fårnät	18 kronor/löpmeter
gårdsgård	63-225 kronor/löpmeter
Övervakning av betesdjuren	54-1215 kronor/ha/år
Dricksvatten åt betesdjuren	270-1098 kronor/ha/år
Betesdjurens olycksfallsförsäkring	270-4229 kronor beroende på djurens medelavkastning

(Källa: Bete skötselkort för vårdbiotoper I)

Bild 1: Dåligt skött elstängsel

Odlingslandskapet

Ett rikt odlingslandskap är inte bara en plats för odlade grödor och husdjur utan också en plats för en mängd vilda djur och växter. Bäst bevaras denna artrikedom om delar av det äldre landskapet – stenvägar, åkerholmar, vägrenar och öppna diken får finnas kvar och vårdas som värdefulla inslag i det moderna jordbruket. Bonden som odlare och djurhållare är en garanti för odlingslandskapets biologiska mångfald och variation.

Det öppna jordbrukslandskapet är ett resultat av många generationers jordbrukares hårda arbete för att kunna försörja sig och sina familjer.

Vi har i det öppna landskapet en ständig källa till skönhet, upplevelser och inspiration och rekreation.

Under flera tusen år har människan påverkat naturen i syfte att klara försörjning och spåren från de olika tidsåldrarna kan vi skönja idag. Sedan inlandsisen dragit sig tillbaka för ca 10 000 år sedan följde några årtusenden då människorna levde som jägare, fiskare och samlare. Samtidigt blomstrade avancerade jordbrukskulturer i andra delar av världen. För ca 6000 år sedan började invånarna i vårt land övergå från nomadlivet till ett mer bofast liv med enklare odlingar och man började hålla husdjur. Sedan dess har människan och dess boskap påverkat landskapet. Nya redskap och nya grödor har inneburit stora förändringar som har format det landskap vi ser omkring oss idag. Det skogsbeväxta landskapet röjdes med hjälp av yxor och eld för att ge plats åt betesmark och åkrar för korn, vete och senare råg. Det sk röjgödslingsjordbruket, där den frigjorda näringen från röjningen utnyttjades i åkerbruket, innebar att man inte hade några permanenta åkrar. När avkastningen sjönk övergick åkern till betesmark som så småningom övergick till skog igen.

(Källa: Jordbruksverket Naturbetesmarker, Bete skötselkort för vårdbiotoper 1, biologisk mångfald och variation i odlingslandskapet 2005)

Beteshagen

Boskapsskötseln var bondens viktigaste näringsinkomst till långt in på 1900-talet. Betesdjuren har därför satt sin prägel på det svenska landskapet. Skogen blev den viktigaste betesmarken. Skogsbetet var som regel samfällt, och djuren vallades av barn och gamla.

Inhägnade betesmarker, beteshagar är kända från vår tideräknings början. Men först på 1700-talet när lyckodlingen i skogarna blev vanlig, fann man att det var enklare att inhägna betesmarkerna och frånhägna odlingarna. Beteshagarna på utmarken uppkom oftast genom att svedjeland försågs med permanenta hägn. På utmarkens hagmark fanns både lövträd och barrträd, vanligast var björk och tall. Enbuskar var vanligast i fårhagar men också i ko och hästhagar. Korna betade på den del av utmarken som låg närmast inägorna, medan ungdjuren och hästarna betade längre bort i skogen. Fåren fick beta på de sämsta markerna.

(Källa: Jordbruksverket Naturbetesmarker, Bete skötselkort för vårdbiotoper 1)

EU-STÖD

Här tänker jag ta upp de olika stöd som går att söka om man har fårproduktion.

GÅRDSSTÖD

Ett nytt stöd, gårdsstödet, infördes den 1 januari 2005. Stödet skall göra så att produktionen styrs av konsumenternas efterfrågan och inte efter bidragen. Gårdsstödet ersätter arealbidragen och de flesta djurbidragen. Man får stödrätter efter det antal hektar som man brukar. Stödrätter består av ett grundbelopp, och av ett tilläggsbelopp. Det är samma grundbelopp för betesmark i hela Sverige, men för åkermark varierar grundbeloppet beroende på var i landet man har mark. Sverige delas in i fem olika regioner. Man måste sköta sin mark så att den inte växer igen med buskar och sly för att få stödet. Betesmark måste betas av betesdjur varje år.

Om man har fått djurbidrag för något av åren 2000-2002 kommer man också att få ett tilläggsbelopp. Detta innebär att stödrättigheterna kommer att få ett högre värde. Eftersom tilläggsbeloppet baseras på företagets tidigare produktion så kommer det att variera mellan olika gårdar.

För Småland och Öland är stödbeloppet för åkermark mellan 1 125 kronor och 1 800 kronor per hektar och 1 125 kronor per hektar för betesmark.

MILJÖERSÄTTNINGAR

Miljöersättningar är till för att främja ekologisk utveckling på den svenska landsbygden.

Vill man erhålla miljöersättning måste man åta sig att sköta sin mark eller sina djur efter vissa regler i minst fem år.

Vallodling

Ersättningen erhålls för odling av fleråriga betes- och slåttervallar och flerårig frövall. Man vill med denna ersättning öka vallodlingen i områden med stor spannmålsodling. Årliga ersättningsbeloppet är 300 kr/hektar.

Bevarande av betesmarker och slåtterängar

Syftet med denna ersättning är att bevara och förstärka hävdgynnade natur- och kulturmiljövärden i betesmarker, slåtterängar, skogsbeten, fäbodbeten och alvarsbeten på Gotland och Öland.

Man måste uppfylla vissa skötselvillkor. Man kan även få en tilläggsersättning om marken har hög natur- och kulturvärden som kräver särskild skötsel.

Skötselvillkoren är:

- Sköta marken varje år så att ingen skadlig samling av förna sker.
- Träd och buskar som lätt växer igen ska tas bort före första stödårets slut och hållas borta under hela åtagandeperioden.
- Ett tillräckligt stort antal djur ska beta på betesmarken så att grässvålen blir tät och sammanhållen.
- Den vegetation som djuren kan äta ska vara avbetad.
- Betesmarker ska betas av årligen, ett enstaka år får avbetningen ersättas med slåtter.

Förbud gäller mot:

- Spridning av kemiska bekämpningsmedel
- Gödsling
- Kalkning
- Konstbevattning
- Tåkt av sten och jord
- Andra åtgärder som kan skada natur- och kulturmiljövärden

Tabell 3: Ersättningar för bevarande av betesmarker och slåtterängar

Grundersättningen är	1 100 kronor/hektar
Tilläggsersättning för betesmarker	1 400 kronor/hektar
Tilläggsersättning för slåtterängar	2 400 kronor/hektar

För alvarsbete på Öland och Gotland lämnas grundersättning.

(Källa: Jordbruksverket Stöd för miljövänligt jordbruk 2004 stöd till jordbruket 2005 – en översikt)

Öppet och varierat odlingslandskap

Ersättning lämnas ut för skötsel av slåttervall och betesvall på åkermark. Syftet med denna ersättning är att bevara odlingslandskapet och hindra omfattande nedläggning av jordbruksmark. Därigenom bevaras en biologisk mångfald och värdefulla kulturmiljöer. Åtagandet är femårigt. Odlingen måste omfatta minst 0,10 hektar under varje år som åtagandet gäller. Vallen får endast bestå av vallgräs eller vallbaljväxter eller en blandning av dessa.

Skötsel:

- Det är inte tillåtet att sprida kemiska bekämpningsmedel på vallen, vallen får brytas kemiskt
- Vallen ska årligen betas eller slås, skörden ska föras bort.
- Vallen ska ligga obruten minst två vintrar i följd.
- Årliga ersättningen är 400 kronor/ hektar.

Ekologiska produktionsformer

Ersättning lämnas ut till jordbrukare med ekologisk odling, med eller utan ekologisk djurhållning. Syftet är att öka omfattningen av den ekologiska odlingen och djurhållningen. Åtagande är femårigt.

Tabell 4: Ersättning för ekologisk odling

	Årlig ersättning
Vall och grönfoder	500 kr/ha
Spannmål och proteingrödor	1300 kr/ha
Oljeväxter	2200 kr/ha
Potatis	2200 kr/ha
Övriga grödor	2200 kr/ha
Grönsaker	5000 kr/ha
Frukt och bär	7500 kr/ha

(Källa: Jordbruksverket Stöd för miljövänligt jordbruk 2004 stöd till jordbruket 2005 – en översikt)

Ersättning för ekologisk odling lämnas endast för odling på åkermark, med åkermark menas mark som är lämplig att plöja och kan användas till växtodling eller bete.

Ersättning för ekologisk djurhållning

Ersättningen lämnas som en extra ersättning för ekologisk odlad slåttervall, betesvall och grönfodergrödor. Ersättningen baseras på antalet mjölkkor, am- och dikor, ungnöt, tackor, getter (hondjur) och suggor inom företaget. 1,00 djurenhet kvalificerar för ersättning för 1,00 hektar. Djurantalet får variera mellan åren, men måste omfatta minst ett djur under varje enskilt år.

Tabell 5: Ersättning för ekologisk djurhållning

Djurslag	Antal djur som motsvarar en djurenhet
Mjölkcor, am- och dikor	1,00
Ungnöt	1,67
Suggor	2,00
Tackor, getter (hondjur)	6,67
Ersättning per djurenhet:	1 700 kronor/hektar

(Källa: Jordbruksverket Stöd för miljövänligt jordbruk 2004 stöd till jordbruket 2005 – en översikt)

Ersättningen lämnas i hela landet och nivåerna på ersättningen är lika i hela Sverige. Med tacka och get avses hondjur som har satts in i avel eller är äldre än 1 år. Tackor, getter och suggor som redovisas i ansökan får ersättas med andra djur av samma slag som på ersättningsdagen uppfyller alla villkor för stödet.

METOD

Metoden är en litteraturstudie samt studiebesök på gårdar med fårproduktion, därefter har jag räknat på de olika EU-stöden med får på gårdarna och också gårdarna utan får som betesdjur.

FALLFÖRETAGEN

Gård 1

Gård 1 ligger på södra Öland och har 100 tackor i produktion. Rasen på fåren är Texelkorsningar, till de äldre tackorna har man en texelbagge och till ungtackorna finullsbagge. Genomsnitt lamm/tacka är 1,6. Lammningen börjar i februari och är klar i slutet på mars. Utslakten börjar vid midsommar och sker sedan var fjortonde dag och slaktvikten är då mellan 20 – 25 kilo. Alla lamm skickas till KLS. Arealen som används till får produktionen är ca 45 hektar, där de olika markerna delas in i olika EU stöd.

I tabellen nedan ser man vilka stöd som gården har på fåren i nuvarande produktion.

Tabell 6: EU-stöd gård 1 med 100 tackor i produktion

Mark	Ha	Betes stöd	Gårdsstöd/Bete	Gårdsstöd/åker	Vall odling	Natur bete	Slätteräng	Slätteräng efterbete	Odlings landskap	Summa
Åker/Vall	10			1 800 kr	300 kr				500 kr	26 000 kr
Bete	7	1 100 kr	1 125 kr							15 575 kr
Alvars bete	8	1 100 kr	1 125 kr							17 800 kr
Naturbete	19	1 100 kr	1 125 kr			1 400 kr				68 875 kr
Slätteräng	0,7	1 100 kr	1 125 kr				2 400 kr	700 kr		3 728 kr
										131 978 kr

(Källa: Fahlström 2005, Egen sammanställning)

I tabellen nedan har jag tagit bort de stöd som är för fåren, och man ser vilka stöd som gården hade fått om det inte hade bedrivits fårproduktion. Skillnaden av summan på bidragen mellan tabellerna är drygt 100 000 och det blir ca: 1000 kr per tacka i bidrag.

Tabell 7: EU-stöd gård 1 utan fårproduktion

Mark	Ha	Betesstöd	Gårdsstöd/Bete	Gårdsstöd/åker	Vall odling	Natur bete	Slätteräng	Slätteräng efterbete	Odlings landskap	Summa
Åker/Vall	10			1 800 kr	300 kr				500 kr	26 000 kr
Bete	7	0 kr	0 kr							0 kr
Alvars bete	8	0 kr	0 kr							0 kr
Naturbete	19	0 kr	0 kr			0 kr				0 kr
Slätteräng	1	0 kr	0 kr				2 400 kr	0 kr		1 680 kr
										27 680 kr

(Källa: Fahlström 2005, Egen sammanställning)

Gård 2

Gård 2 är en ekologisk gård som ligger strax norr om Kalmar och har en mindre fårproduktion. Gården har också en egen gårdsbutik där köttet från gårdens djur säljs. Rasen är Pälsfår och Texel/Finull. Slaktvikten är mellan 25 – 30 kilo och lammen är då 5 – 6 månader. Gården har för tillfället tio tackor. Genomsnitt antal lamm/tacka 1,9.

I tabellen nedan ser man vilka stöd som gården har på fåren i nuvarande produktion.

Tabell 8: EU-stöd gård 2 med 10 tackor i produktion

Mark	Ha	Betesstöd	Gårdstöd bete	Ekologisk djurhållning	Summa
Bete	13	1 100 kr	1 125 kr		28 925 kr
Ersättning/djurenhet				1 700 kr	1 700 kr
					30 625 kr

(Källa: Egen sammanställning, Eriksson 2005)

Om den här gården inte hade haft får, så hade man inte kunnat få några bidrag för de 13 hektar bete, gårdsstödet eller den ekologiska djurhållningen. Och då hade summan för bidragen blivit noll kr, skillnaden av summan på bidragen mellan tabellerna blir då ca: 30 000 och det blir ca: 3000 kr per tacka i bidrag.

Bild 2: Får på Öland

Gård 3

Gård 3 är en ren spannmålgård på 50 hektar, varav 40 hektar är åker där man odlar spannmål och 10 hektar är betesmark. Eftersom gården inte har några djur så finns det inte några bidrag att få på betesmarken.

I tabellen nedan ser man vilka bidrag gården har utan fårproduktion.

Tabell 9: EU-stöd gård 3 utan får produktion

Mark	Ha	Betesstöd	Gårdsstöd/Bete	Gårdsstöd/åker	Vall odling	Summa
Åker/	40			1 800 kr		72 000 kr
Varav Vall	20				0 kr	0 kr
Betesmark	10	0 kr	0 kr			0 kr
						72 000 kr

(Källa: Egen sammanställning)

I tabellen nedan ser man vilka bidrag man kunde ha fått om man bedrivit fårproduktion på gården. Skillnaden av summan på bidragen mellan tabellerna är ca: 30 000, och om man hade haft 20 tackor på gården hade bidragen blivit ca: 1500 kr per tacka.

Tabell 10: EU-stöd gård 3 med 20 tackor i produktion

Mark	Ha	Betesstöd	Gårdsstöd/Bete	Gårdsstöd/åker	Vall odling	Summa
Åker/	40			1 800 kr		72 000 kr
Varav Vall	20				300 kr	6 000 kr
Betesmark	10	1 100 kr	1 125 kr			22 250 kr
						100 250 kr

(Källa: Egen sammanställning)

Resultat

När man jämför bidragen per tacka mellan gårdarna så ser man att det inte är en så stor skillnad. Skillnaden blir istället bidrag på antal hektar som betas jämfört med om man inte betar något alls. Och det beror på det nya gårdsstödet som baseras på antal hektar och inte vad man odlar eller hur många djur man har, förutom om man har ekologisk odling då man minst måste ha en djurenhet vilket är 6,67 tackor per hektar för att få en tilläggsersättning.

På fastlandet är det mer begränsade arealer jämfört med alvaret på Öland. Det gör att det är mer lönsamt med tanke på betesstöden, att ha får på Öland där man ofta har tillgång till stora betesarealer.

DISKUSSION/SLUTSATS

Landskapet började växa igen delvis när traktorn kom på 1950-talet och antalet hästar minskade som betesdjur. Nu på senare år när EU finns så har betetrycket ökat i våra marker. På Öland så var alvarsmarken relativt värdelös innan betesstöden kom, och det växte igen mer och mer. Nu är cirka 95 % av alvaret betat igen. Granngården till en av gårdarna jag har undersökt har tusen hektar alvarsmark som betas. Grundersättningen är 1100 kronor per hektar och tilläggsersättningen är 1400 kronor per hektar, det blir 2500 kronor per hektar, vilket ger en mycket bra intäkt!

I Kalmar-trakten är det mest åkermark med spannmålsodling, och de betesmarker som finns är lite hagmarker som betas för att hålla undan sly och annan växtlighet. Men det är mer begränsade arealer jämfört med alvaret på Öland. Det gör att det är mer lönsamt med tanke på betesstöden, att ha får på Öland där man ofta har tillgång till stora betesarealer.

Slutsatsen är att det har blivit mer lönsamt att ha tillgång till stora betesmarker nu när det finns flera olika miljöstöd att söka. Nu när gårdsstödet inte är kopplat till produktionen utan till arealen man brukar får man stöd även för betesmarker.

Bild 3: Ett lamm från småland

KÄLLFÖRTECKNING

Skriftliga

Jordbruksverket, 2005, Naturbetesmarker, biologisk mångfald och variation i odlingslandskapet

Jordbruksverket, 2005, Stöd för miljövänligt jordbruk 2004 stöd till jordbruket 2005 – en översikt

Jordbruksverket, 2005, Bete skötselkort för vårdbiotoper1

Muntliga

Fahlström Brita, Länsstyrelsen Kalmar, lammproducent, Solberga, maj 2005

Eriksson Ann-Christin, Länsstyrelsen Kalmar, Lammproducent, Kråksmåla Gård, maj 2005